ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 6ης Δεκεμβρίου 2010

σχετικά με τους ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ και την εκ νέου θέση αυτών σε κυκλοφορία και σχετικά με την επιβολή κυρώσεων λόγω μη προστασίας των τραπεζογραμματίων και των νομισμάτων ευρώ από την παραχάραξη και την κιβδηλεία

(CON/2010/87)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 26 Οκτωβρίου 2010 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) για τη διατύπωση γνώμης αναφορικά με σχέδιο πράξης του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής της ΤτΕ για τους ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ και την εκ νέου θέση αυτών σε κυκλοφορία και για την επιβολή κυρώσεων για μη παρακράτηση παραχαραγμένων τραπεζογραμματίων ευρώ (εφεξής το «σχέδιο πράξης ΣΝΠ») και αναφορικά με σχέδιο πράξης του Διοικητή της ΤτΕ για την επιβολή κυρώσεων σε πιστωτικά ιδρύματα και ανταλλακτήρια συναλλάγματος για μη παρακράτηση παραχαραγμένων ή κίβδηλων κερμάτων ευρώ (εφεξής το «σχέδιο πράξης Διοικητή»· το σχέδιο πράξης ΣΝΠ και το σχέδιο πράξης Διοικητή εφεξής αναφέρονται από κοινού ως τα «σχέδια πράξεων»).

Η αρμοδιότητα της ΕΚΤ για τη διατύπωση γνώμης βασίζεται στα άρθρα 127 παράγραφος 4 και 282 παράγραφος 5 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 2 παράγραφος 1 πρώτη, δεύτερη και τρίτη περίπτωση της απόφασης 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με τη διαβούλευση της ΕΚΤ με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων[1], καθώς τα σχέδια πράξεων αφορούν νομισματικά θέματα, μέσα πληρωμής και την Τράπεζα της Ελλάδος. Η παρούσα γνώμη εκδόθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

1. Σκοπός των σχεδίων πράξεων

1.1 Τα σχέδια πράξεων θα ευθυγραμμίσουν το εθνικό δίκαιο με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2001 σχετικά με τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων για την προστασία του ευρώ από την παραχάραξη και την κιβδηλεία[2]. Θεσπίζουν σύστημα επιβολής κυρώσεων λόγω μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 2 του

1 ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σ. 42.

2 ΕΕ L 181 της 4.7.2001, σ. 6.

κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001. Επιπλέον, το σχέδιο πράξης ΣΝΠ συμπληρώνει την απόφαση ΕΚΤ/2010/14 της 16ης Σεπτεμβρίου 2010 σχετικά με τους ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ και την εκ νέου θέση αυτών σε κυκλοφορία[3]. Οι εθνικές αρχές τυπικά δεν έχουν υποχρέωση να ζητούν τη διατύπωση γνώμης της ΕΚΤ σχετικά με την εφαρμογή της υποχρέωσης των κρατών μελών να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι παραβάσεις του άρθρου 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 υπόκεινται σε αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις. Εντούτοις, η ΕΚΤ θεωρεί απαραίτητη την εναρμόνιση, κατά το δυνατόν, των εθνικών μέτρων εφαρμογής της ανωτέρω υποχρέωσης εντός της Ένωσης, με την επιφύλαξη τυχόν εθνικών ιδιαιτεροτήτων. Ως εκ τούτου, η παρούσα απόφαση περιλαμβάνει ορισμένες παρατηρήσεις όσον αφορά το εν λόγω ζήτημα.

1.2 Το σχέδιο πράξης ΣΝΠ, μεταξύ άλλων, i) ευθυγραμμίζει το εθνικό δίκαιο με το άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 και με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14, καθώς επιβάλλει στους φορείς που διαχειρίζονται μετρητά, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της απόφασης ΕΚΤ/2010/14, το οποίο παραπέμπει στα ιδρύματα που απαριθμούνται στο άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001, την υποχρέωση να ακολουθούν τις διαδικασίες ελέγχου γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ και εκ νέου θέσης αυτών σε κυκλοφορία τις οποίες καθορίζει η ΕΚΤ και να παρακρατούν τα τραπεζογραμμάτια ευρώ που περιέρχονται στην κατοχή τους για τα οποία γνωρίζουν ή έχουν επαρκείς λόγους να πιστεύουν ότι είναι παραχαραγμένα, ii) ρυθμίζει ορισμένα ζητήματα τα οποία η απόφαση ΕΚΤ/2010/14 καταλείπει στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ), iii) ορίζει ότι, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις του και με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14, επιβάλλεται με πράξη του Διοικητή της ΤτΕ ή εξουσιοδοτημένων από αυτόν οργάνων πρόστιμο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου από 10.000 έως και 200.000 ευρώ, και σε περίπτωση υποτροπής έως 300.000 ευρώ, κλιμακούμενο αναλόγως των πορισμάτων των ελέγχων που θα διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές, iv) ορίζει ότι, όπου κατά τη διάρκεια επιτόπιου ελέγχου εντοπίζεται περίπτωση μη συμμόρφωσης φορέα που διαχειρίζεται μετρητά με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14 και με το σχέδιο πράξης ΣΝΠ και μέχρι την αποκατάσταση της συμμόρφωσης, η ΤτΕ θα απαγορεύει την εκ νέου θέση σε κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων ευρώ τα οποία αφορά η μη συμμόρφωση.

1.3 Το σχέδιο πράξης Διοικητή i) επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα και στα ανταλλακτήρια συναλλάγματος την υποχρέωση να παρακρατούν τα κέρματα ευρώ που περιέρχονται στην κατοχή τους για τα οποία γνωρίζουν ή έχουν επαρκείς λόγους να πιστεύουν ότι είναι παραχαραγμένα ή κίβδηλα και ii) ορίζει ότι σε περίπτωση παράβασης της εν λόγω υποχρέωσης επιβάλλεται με απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ πρόστιμο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, βάσει κλίμακας ίδιας με εκείνη που προβλέπεται στο σχέδιο πράξης ΣΝΠ.

1.4 Τα σχέδια πράξεων θα αρχίσουν να ισχύουν από 1ης Ιανουαρίου 2011.

3 ΕΕ L 267 της 9.10.2010, σ. 1.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Τα σχέδια πράξεων θα θεσπίσουν μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ και την εκ νέου θέση αυτών σε κυκλοφορία σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 και με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14. Από αυτή την άποψη, η ΕΚΤ επικροτεί τα σχέδια πράξεων.

2.2 Όσον αφορά το σχέδιο πράξης ΣΝΠ, η ΕΚΤ θεωρεί ότι οι διατάξεις του που διέπουν ζητήματα τα οποία η απόφαση ΕΚΤ/2010/14 καταλείπει στην διακριτική ευχέρεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών θα συμβάλλουν στην κατάλληλη εφαρμογή της εν λόγω απόφασης στην ελληνική έννομη τάξη. Όσον αφορά την παράγραφο 1 του σχεδίου πράξης ΣΝΠ, η ΕΚΤ είναι της γνώμης ότι από την εν λόγω διάταξη θα πρέπει να προκύπτει σαφέστερα ότι οι φορείς που διαχειρίζονται μετρητά οι οποίοι δεν διενεργούν ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ δεν επιτρέπεται να θέτουν εκ νέου σε κυκλοφορία τα εν λόγω τραπεζογραμμάτια, μπορούν δε να θέτουν σε κυκλοφορία μόνο τραπεζογραμμάτια ευρώ τα οποία έχουν λάβει είτε απευθείας από εθνική κεντρική τράπεζα είτε από άλλο φορέα που διαχειρίζεται μετρητά, όπως πιστωτικό ίδρυμα ή εταιρεία χρηματαποστολών, ο οποίος έχει διενεργήσει ελέγχους γνησιότητας και καταλληλότητας των τραπεζογραμματίων ευρώ σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζει η απόφαση ΕΚΤ/2010/14.

2.3 Το σχέδιο πράξης Διοικητή θα καθιερώσει την υποχρέωση απόσυρσης από την κυκλοφορία κερμάτων ευρώ βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001, την οποία θα επιβάλλει μόνο σε πιστωτικά ιδρύματα και ανταλλακτήρια συναλλάγματος. Σύμφωνα με το άρθρο 128 της συνθήκης, η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων σε ευρώ μέσα στην Ένωση, ενώ τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα σε ευρώ, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Συνεπώς, η κανονιστική αρμοδιότητα της ΕΚΤ αφορά μόνο τα τραπεζογραμμάτια ευρώ. Ως εκ τούτου, η ΕΚΤ τάσσεται υπέρ της σαφούς και ομοιόμορφης διάκρισης μεταξύ των εθνικών κανόνων που αφορούν τα τραπεζογραμμάτια ευρώ και εκείνων που αφορούν τα κέρματα ευρώ. Περαιτέρω, η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του σχεδίου πράξης Διοικητή σε πιστωτικά ιδρύματα και ανταλλακτήρια συναλλάγματος οφείλεται στο γεγονός ότι, στον τομέα των κερμάτων ευρώ, η ΤτΕ έχει αρμοδιότητα μόνον όσον αφορά τα ιδρύματα τα οποία εποπτεύει, ήτοι τα πιστωτικά ιδρύματα και τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος. Πάντως, όσον αφορά τα κέρματα ευρώ, η ΕΚΤ επισημαίνει ότι στις 29 Νοεμβρίου 2010 εκδόθηκε ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εξακρίβωση της γνησιότητας των κερμάτων ευρώ και τη διαχείριση των κερμάτων ευρώ που είναι ακατάλληλα για κυκλοφορία, ο οποίος από 1ης Ιανουαρίου 2012 θα ισχύει για όλα τα ιδρύματα που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

Σύστημα επιβολής κυρώσεων

3.1 Η ΕΚΤ επικροτεί τη θέσπιση συστήματος επιβολής αποτρεπτικών κυρώσεων, το οποίο περιλαμβάνει την επιβολή εκτελεστικών μέτρων και χρηματικών κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των φορέων που διαχειρίζονται μετρητά με τις υποχρεώσεις τους βάσει της απόφασης ΕΚΤ/2010/14 και του σχεδίου πράξης ΣΝΠ, δεδομένου ότι η εν λόγω μη συμμόρφωση δύναται να πλήξει την προσήκουσα προστασία των τραπεζογραμματίων ευρώ από την παραχάραξη στην ελληνική έννομη τάξη. Το γεγονός ότι η ΤτΕ μπορεί να επιβάλλει όχι μόνο εκτελεστικά μέτρα, όπως η απαγόρευση σε φορέα που διαχειρίζεται μετρητά ο οποίος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του να θέσει εκ νέου σε κυκλοφορία τα τραπεζογραμμάτια ευρώ τα οποία αφορά η μη συμμόρφωση, αλλά και χρηματικές κυρώσεις, στο πλαίσιο της άσκησης των κανονιστικών αρμοδιοτήτων που προβλέπει το καταστατικό της, καθιστά δυνατή την αποτελεσματική και ομοιόμορφη επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε φορείς που διαχειρίζονται μετρητά οι οποίοι δεν συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους, με την επιφύλαξη της ενδεχόμενης επιβολής ποινικών κυρώσεων από τις αρμόδιες αρχές.

3.2 Όσον αφορά τα είδη και την κλίμακα των κυρώσεων που προβλέπει το σχέδιο πράξης ΣΝΠ, η ΕΚΤ επισημαίνει ότι πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην ύπαρξη αναλογίας μεταξύ της υποχρέωσης με την οποία δεν συμμορφώθηκε ο φορέας που διαχειρίζεται μετρητά και της επιβαλλόμενης κύρωσης. Ειδικότερα, όσον αφορά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 6 του σχεδίου πράξης ΣΝΠ, κατά το οποίο, όπου κατά τη διάρκεια επιτόπιου ελέγχου εντοπίζεται περίπτωση μη συμμόρφωσης φορέα που διαχειρίζεται μετρητά με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14 και με το σχέδιο πράξης ΣΝΠ, η ΤτΕ θα απαγορεύει την εκ νέου θέση σε κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων ευρώ τα οποία αφορά η μη συμμόρφωση, η ΕΚΤ υπογραμμίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ποικίλων περιπτώσεων μη συμμόρφωσης οι οποίες ενδέχεται να εντοπίζονται κατά τη διάρκεια επιτόπιου ελέγχου, η απαγόρευση της εκ νέου θέσης των τραπεζογραμματίων ευρώ σε κυκλοφορία μπορεί να είναι δυσανάλογη όταν πρόκειται για ήσσονος σημασίας περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

3.3 Η αρχή της αναλογικότητας αφορά επίσης το ύψος της χρηματικής κύρωσης που επιβάλλεται σε φορέα που διαχειρίζεται μετρητά ο οποίος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του. Η ΕΚΤ εκλαμβάνει ως θετικό το γεγονός ότι το ύψος των επιβαλλόμενων προστίμων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14 και με το σχέδιο πράξης ΣΝΠ θα εξαρτάται από τα πορίσματα των ελέγχων που θα διενεργούνται από τα αρμόδια όργανα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 6 του σχεδίου πράξης ΣΝΠ.

3.4 Η ΕΚΤ θεωρεί ότι τα συστήματα επιβολής κυρώσεων που ισχύουν στα κράτη μέλη τα οποία έχουν ευθυγραμμίσει το δίκαιό τους με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 σε συνδυασμό με την απόφαση ΕΚΤ/2010/14 ενδεχομένως χρειάζεται να εναρμονιστούν σε ορισμένο βαθμό, καθόσον οι διαδικασίες της ΕΚΤ που ορίζονται στην απόφαση ΕΚΤ/2010/14 ισχύουν αδιακρίτως για όλους τους φορείς που διαχειρίζονται μετρητά οι οποίοι ευρίσκονται στη ζώνη του ευρώ. Στο πλαίσιο

αυτό, η ΕΚΤ θεωρεί σημαντικό οι εθνικές αρχές να συμβάλλουν στην καθιέρωση ίσων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των φορέων που διαχειρίζονται μετρητά οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001, με την επιφύλαξη: i) των ιδιαιτεροτήτων του κύκλου ζωής των μετρητών και της οργάνωσης των φορέων που διαχειρίζονται μετρητά σε εθνικό επίπεδο και ii) της διασφάλισης συνέπειας όσον αφορά το ύψος των χρηματικών κυρώσεων που ισχύουν στις έννομες τάξεις τους.

Η παρούσα γνώμη θα δημοσιευτεί στο δικτυακό τόπο της ΕΚΤ.

Φρανκφούρτη, 6 Δεκεμβρίου 2010.

[υπογραφή]

Ο πρόεδρος της ΕΚΤ

Jean-Claude TRICHET